

Het
verborgen
leven
van

FIDEL CASTRO

Onthullingen van
zijn lijfwacht

Juan Reinaldo Sánchez

Juan Reinaldo Sánchez
Axel Gylden

**HET VERBORGEN
LEVEN VAN
FIDEL CASTRO**
ONTHULLINGEN
VAN ZIJN LIJFWACHT

Vertaald door Ton Beerden

Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

Inhoud

- 1 Cayo Piedra, het paradijselijke eiland
van de Castro's 7
- 2 Ik, Juan Sánchez, Fidels lijfwacht 25
- 3 De Castrodynastie 47
- 4 Zijn echte familie: het escorte 71
- 5 Guerrillastrijders aller landen, verenigt u 97
- 6 Nicaragua, Fidels tweede revolutie 119
- 7 Fidel in Moskou, Sánchez in Stockholm 135
- 8 Raúl's clan 145
- 9 De obsessie van het opnemen 159
- 10 De Venezolaanse obsessie 177
- 11 Fidel en de operettetirannen 187
- 12 Het vermogen van de monarch 201
- 13 Op het randje van de dood 213
- 14 Fidel, Angola en de krijgskunst 225
- 15 De zaak-Ochoa 235
- 16 De gevangenis en... de vrijheid 251
- Over de auteurs 271

1

Cayo Piedra, het paradijselijke eiland van de Castro's

Fidel Castro's jacht vaart over de Caraïbische Zee. Tien minuten geleden zijn we van wal gegaan en nu al hebben witte dolfijnen zich bij ons gevoegd op de grijsblauwe golven van Cuba's zuidkust. Een school met een stuk of tien van de zeedieren volgt ons aan stuurboord, vlak bij de romp van het schip; een andere groep van de walvisachtigen zwemt aan bakboord in ons kielzog, op een meter of dertig achter ons. Ze lijken wel wat op een escorte van motoragenten van een staatshoofd bij een staatsiebezoek...

'Daar is de aflossing van de wacht, je kunt gaan rusten,' zeg ik tegen Gabriel Gallegos en ik wijs naar de reeks rugvinnen die het wateroppervlak op hoge snelheid doorklieven.

Mijn collega glimlacht bij dit grapje. Drie minuten later veranderen de onvoorspelbare dieren echter van koers, ze zwemmen weg en verdwijnen aan de horizon.

'Ze waren er pas net en zijn nu alweer weg! Wat een gebrek aan beroepsijver...' grapt Gabriel op zijn beurt.

Hij en ik weten allebei heel goed wat beroepsijver betekent. Beiden zijn we dertien jaar geleden (in 1977) komen werken bij de Dienst Beveiliging van de *Comandante*. In Cuba is er niets wat professioneler, beter georganiseerd en belangrijker is dan de persoonlijke beveiliging van het staatshoofd. Zelfs Fidels kortste tochtje op zee, zelfs een eenvoudig partijtje hengelen of onderwaterjagen mobiliseert een indrukwekkend militair afweerapparaat. Zo wordt de *Aquarama II* – de naam van Fidel Castro's jacht – stelselmatig geëscorteerd door de *Pionera I* en de *Pionera II*, twee krachtige, vrijwel identieke motorboten van 55 voet (17 meter), waarvan er één volledig medisch uitgerust is om de *Comandante* te kunnen bijstaan als zich een gezondheidsprobleem mocht voordoen.

Tien leden van Fidels lijfwacht, het elitekorps waartoe ik behoor, zijn verdeeld over deze drie schepen (op het vasteland over drie auto's). De schepen zijn alle uitgerust met zware mitrailleurs en hebben voorraden granaten, AK-47 kalasjnikovs en munitie aan boord om paraat te zijn bij alle eventualiteiten. Fidel Castro leeft sinds het begin van de Cubaanse Revolutie namelijk onder de bedreiging van aanslagen: de CIA heeft toegegeven er honderdtallen te hebben overwogen; met vergif, met ontplofbare balpennen of sigaren...

In de naaste omgeving, bijna op volle zee, bevindt zich ook een patrouillevaartuig van de kustwacht, dat de radarcontrole van de sector verzorgt, ter zee en in de lucht. Zijn opdracht: het onderscheppen van elk schip dat dichterbij dan drie zeemijl bij de *Aquarama II* in de buurt komt. Ook de Cubaanse luchtmacht is van de partij: op de luchtmachtbasis Santa Clara, op ongeveer 100 kilometer daarvandaan, staat een jachtvlieger in gevechtstenuue in de hoogste staat van paraatheid klaar om in zijn Mig-29 van Sovjet-fabricaat te springen en om, sneller dan het geluid, binnen twee minuten bij de *Aquarama II* te zijn.

Die dag is het mooi weer. Dat is niet zo vreemd, want het is

hartje zomer van het jaar 1990. Fidel Alejandro Castro Ruz, dan 63 jaar oud, is op dat moment 32 jaar aan de macht. De voorafgaande herfst is de Berlijnse Muur gevallen. De Amerikaanse president George Bush senior staat op het punt de operatie Desert Storm, de invasie van het Irak van Saddam Hoessein, in te zetten. Fidel Castro? Die vaart naar zijn ultrageheime privé-eiland, Cayo Piedra, op het enige luxevaartuig – het zijne – dat er te vinden is in de republiek Cuba.

Het is een sierlijk schip met een witte romp van 90 voet (27,5 meter). Het schip is in gebruik genomen in het begin van de jaren zeventig en is een – vergrote – replica van de *Aquarama I*, een elegant jacht dat geconfisqueerd werd van een belangrijke figuur in het bewind van Fulgencio Batista, dat op 1 januari 1959 omvergeworpen werd door de Cubaanse Revolutie. Die was tweeënhalf jaar eerder door Fidel en een stuk of zestig *barbudos* ('baardmannen', guerrillastrijders) in de Sierra Madre begonnen. Naast de twee tweepersoonsshutten, waarvan er een – die van Fidel – voorzien is van een privétoilet, beschikt het schip over nog eens twaalf slaappleatsen. De zes fauteuils van de grote salon kunnen uitgeklappt worden tot bedden; er bevinden zich twee kooien in de radiocommunicatiekamer, en in de bemanningsruimte op de voorplecht zijn nog eens vier kooien. Net als ieder luxe jacht biedt de *Aquarama II* al het moderne comfort: airconditioning, twee badkamers, wc's, televisie, bar.

In vergelijking met de speeltjes van de Russische en Saoedische nieuwe rijken die tegenwoordig rondvaren tussen de Caraïbische eilanden of op de Middellandse Zee kan de *Aquarama II* verouderd lijken (zij het wel mooi oud en inmiddels vintage). Maar in de jaren zeventig, tachtig en negentig kon dit luxueuze schip, dat geheel gedecoreerd is met uit Angola ingevoerde zeldzame houtsoorten, zich zeker meten met alles wat er afgemeerd lag in de jachthavens van de Bahama's of Saint-Tropez.

In feite is het schip zelfs veel beter dan die jachten, vanwege

het motorvermogen. De vier motoren – door Leonid Brezjnev aan Fidel Castro geschonken – zijn namelijk gelijk aan die van de patrouilleschepen van de Sovjetmarine. Op volle stuwkracht drijven ze de *Aquarama II* aan tot de fenomenale snelheid van 42 knopen ofwel 78 kilometer per uur! Niet in te halen!

In Cuba weet niemand (of bijna niemand) van het bestaan van dit jacht, waarvan de thuishaven verborgen is in een onzichtbare – en voor doorsneemensen ontoegankelijke – kreek aan de oostkust van de beroemde Varkensbaai, ongeveer 150 kilometer ten zuidwesten van Havana. Sinds de jaren zestig ligt daar Fidels geheime privéjachthaven. Op de zwaarbewaakte plek met de naam La Caleta del Rosario staat ook een van zijn vele ‘tweede’ huizen en in een bijgebouw bevindt zich een klein privémuseum gewijd aan Fidels vistrofeeën.

Vanaf deze haven is het drie kwartier varen naar Cayo Piedra, het paradijselijke eiland van el Comandante. Deze overtocht heb ik honderden keren gemaakt. Elke keer word ik getroffen door het blauw van de lucht, de helderheid van het water en de schoonheid van de zeebodem. Vaak komen dolfijnen ons begroeten; ze zwemmen met ons mee en dan, afhankelijk hun stemming, spurten ze weer weg.

Tussen ons is het een wedstrijdje geworden wie ze het eerst ziet aankomen; dan roept iemand: ‘¡Aquí están!’ (‘Daar heb je ze!’) Vaak worden we ook vanaf de Cubaanse kust tot Cayo Piedra gevolgd door pelikanen. Ik houd van hun lompe, enigszins onhandige vleugelslag. Voor ons, leden van de Cubaanse militaire elite, vormen die drie kwartier een welkome onderbreking, want de bescherming van een veeleisende persoonlijkheid als Fidel vergt een nooit verslappende aandacht en kent geen enkel moment van ontspanning.

Gedurende de hele overtocht zit *el Jefe* (de baas), zoals we hem onder elkaar noemen, meestal in de grote, rustige zitkamer. Gewoontegetrouw neemt hij plaats in zijn grote, zwartleren

directeursfauteuil waarin geen enkel ander menselijk wezen ooit heeft gezeten. Hij zit daar dan met een glas Chivas Regal on the rocks (zijn lievelingsdrankje) in de hand, terwijl hij zich verdiept in de samenvattende rapporten van de inlichtingendiensten. Verder pluist hij het internationale persoverzicht uit dat vervaardigd is door zijn persoonlijke medewerkers en analyseert hij de selectie van berichten van AFP, Associated Press en Reuters.

El Jefe maakt ook gebruik van die gelegenheid om over lopende zaken te praten met zijn trouwe adjudant José Naranjo, bijgenaamd Pepín, die ieder moment van zijn beroepsleven met Castro gedeeld heeft totdat Pepín aan kanker stierf in 1995.*

Dalia is daar natuurlijk ook. Dalia Soto del Valle, moeder van vijf van de negen kinderen van Fidel, is de vrouw die sinds 1961 in het geheim met hem samenleeft... Pas in de jaren 2000 hoorden de Cubanen van haar bestaan! Tot slot zit daar ook professor Eugenio Selman, Fidels lijfarts tot in 2010, wiens competentie en politieke conversatie door el Comandante zeer gewaardeerd worden. Natuurlijk is de belangrijkste opdracht van deze elegante, attente en gerespecteerde man om de gezondheid van de baas in het oog te houden, maar Fidels lijfarts houdt zich ook bezig met allen die de Comandante omringen.

In het zeldzame geval dat er een gast – een zakenman of een staatshoofd – aan boord is, nodigt el Comandante die uit om met hem mee te komen naar het bovendek, van waaraf het panorama van de Cubaanse kust bewonderd kan worden, in het bijzonder de Varkensbaai waar wij van wal gestoken zijn. Naarmate de *Aquarama II* zich van de kust verwijdert, beschrijft Fidel – een begenadigd verteller – aan zijn gast de tragische momenten van

* Hij werd toen vervangen door Carlos Lage, die later vicevoorzitter werd van de Raad van Ministers en van de Staatsraad, voordat hij in 2009 afgezet werd.

de landing in deze nu beroemde baai, op de plek waar het allemaal gebeurd is. Vanaf het achterdek zien we hem bezig met de uitgebreide uitleg waarbij hij weidse gebaren maakt en de verschillende plekken aanwijst in dit moerassige gebied, dat door muggen geteisterd wordt. De leraar vergast zijn tijdelijke leerling op een geschiedenisles op locatie: ‘Ziet u daar, achter in de baai, daar ligt Playa Larga! En daar bij de oostelijke ingang van de baai, dat is Playa Girón. Hier is op 17 april 1961, om precies 13.15 uur, het contingent van 1500 Cubaanse ballingen geland dat getraind was door de CIA, in een poging ons vaderland binnen te vallen en omver te werpen om het te kunnen veroveren. Maar hier geeft niemand zich over! En na drie dagen van heldhaftig volksverzet hebben de invallers zich moeten terugtrekken naar Playa Girón, waar ze zich hebben overgegeven.’

De operatie, gepland onder Dwight Eisenhower en uitgevoerd in het begin van John F. Kennedy's ambtstermijn, werd een volstrekt fiasco: 1200 leden van het expeditieleger werden gevangengenomen en 118 werden er gedood. Aan de kant van de castristen werden 176 doden en enkele honderden gewonden geteld. Voor Washington was het een totale vernedering. Voor de eerste keer in zijn geschiedenis onderging ‘het Amerikaanse imperialisme’ een smadelijke militaire nederlaag, terwijl Fidel Castro zich deed gelden als de onbetwiste leider van de derde wereld. Hij was vanaf dat ogenblik openlijk een bondgenoot van de Sovjet-Unie en ging op voet van gelijkheid om met de grote mogendheden.

Op het van de zon zinderende bovendeck luistert Fidels gast aandachtig naar de man die zeker een plaats heeft in de Geschiedenis met een hoofdletter G. Geheel in de ban heeft hij de indruk dat hij de slag zelf bijwoont. Hij zal zeker zijn hele leven de herinnering bewaren aan die paar uur vakantie doorgebracht op Fidel Castro's jacht. Dan gaan beide mannen terug naar de salon waar ze weer Dalia en professor Eugenio Salman treffen. Maar nu mindert de kapitein van de *Aquarama II* vaart en wordt het water smaragdblauw: we naderen Cayo Piedra.

* * *

De ironie van de geschiedenis wil dat Castro de ontdekking van dit vakantieoord indirect te danken heeft aan de door 'J.F.K.' ingezette Amerikaanse inval. In april 1961, na de mislukte landing in de Varkensbaai, verkent Fidel de streek, waarbij hij een lokale visser ontmoet die door iedereen *el viejo* Finalé (ouwe Finalé) genoemd wordt. Hij vraagt aan el viejo Finalé hem de omgeving te laten zien. De visser met zijn getaande gezicht neemt hem meteen op zijn boot mee naar Cayo Piedra, een 'juweeltje' dat op 15 kilometer van de kust ligt en dat alleen bekend is onder de lokale bevolking. In die tijd is de vuurtorenwachter de enige bewoner die er als een kluizenaar leeft en het eiland in zijn eentje onderhoudt. Fidel raakt meteen verliefd op deze plek met zijn woeste schoonheid – Robinson Crusoe waardig. De vuurtorenwachter krijgt het verzoek te vertrekken; de vuurtoren wordt buiten dienst gesteld en vervolgens afgebroken.

In Cuba duidt het woord *cayo* op een zanderig, vlak eiland dat meestal smal en langwerpig is. De Cubaanse kust telt er duizenden van. Veel ervan worden tegenwoordig bezocht door toeristen die liefhebbers zijn van sportduiken. Fidels eiland is anderhalve kilometer lang en heeft de vorm van een flauwe boog die noord-zuid ligt. De rotsachtige oostkust ziet uit op de volle zee, op grijsblauw, diep water. De westkant is beschermt tegen de wind en biedt zicht op een strand van fijn zand en een turquoise zee. Het is een paradijselijke plek die omringd wordt door een uitzonderlijk mooie onderwaterwereld. Alles is bijna net zo ongeschonden als in de tijd van de grote ontdekkingen door Europese reizigers. En wie weet: misschien zijn er ooit wel zeerovers aan land gegaan of hebben ze overwogen er een schat te begraven.

Cayo Piedra is eigenlijk niet de naam van één eiland; het is ooit in tweeën gedeeld door een overrazende cycloon. Maar Fidel heeft dit ongemak opgelost: hij heeft een brug laten bou-

wen van 215 meter tussen beide delen van Cayo Piedra en daarvoor heeft hij een beroep gedaan op het talent van de architect Osmany Cienfuegos, een broer van de held van de castristische revolutie Camilo Cienfuegos.

Het zuidelijke eiland vormt het grootste deel van Cayo Piedra. Daar heeft het echtpaar Castro zijn huis laten zetten, op de plaats waar vroeger de vuurtoren stond. Het is een vierkant gebouw zonder verdieping met aan de oostkant een terras dat uitziet op de volle zee.

Het zeer functionele cementen huis is niet overdreven weelderig ingericht. Naast de slaapkamer van Fidel en Dalia is er een grote kinderslaapkamer, een keuken en een eet- en woonkamer die uitziet op een terras met zeezicht. Het houten meubilair is van eenvoudige makelij; de meeste schilderijen, tekeningen of foto's aan de muur stellen taferelen voor op het gebied van visserij of onderwaterleven.

Als je bij de openslaande deuren van dit vertrek gaat staan, zie je rechts de landingsplaats voor helikopters. Verderop, op ongeveer 100 meter afstand, staat het huis dat voor ons, Fidels lijfwachten, bestemd is. Daartegenover staat het garnizoensgebouw waar het overige personeel gehuisvest is: koks, technici, elektriciens, radio-officieren en het tiental gewapende soldaten dat permanent op Cayo Piedra gestationeerd is. Verderop zijn er nog een brandstofopslag, een zoetwatervoorraad (het water wordt per schip aangevoerd vanaf het vasteland) en een kleine elektrische centrale.

Aan de westkant, die van de ondergaande zon, hebben de Castro's een steiger van 60 meter lang aan laten leggen. Deze bevindt zich vlak vóór het huis, op het kleine zandstrandje dat langs de binnenzijde ligt van het boogvormige eiland. Om het aanmeren van de *Aquarama II* en de motorboten *Pionera I* en *II* mogelijk te maken, hebben Fidel en Dalia ook een vaargeul van een kilometer lang laten uitbaggeren, anders zou hun kleine vloot, met zijn

diepgang van 2,5 meter, vanwege de zandbanken het eiland niet kunnen naderen.

De steiger vormt het epicentrum van het gemeenschapsleven op Cayo Piedra. Er is een 15 meter lang drijvend ponton aan bevestigd en daarop is een restaurant gebouwd met een kleine bar en een grill voor de barbecues. Daar gebruikt het gezin de meeste maaltijden ... als die niet aan boord van het jacht worden opgediend. Vanaf dit drijvende restaurant kan iedereen het afgesloten deel van de zee zien waarin – tot plezier van de volwassenen en de kinderen – zeeschildpadden gehouden worden (sommige zijn een meter lang en zijn bestemd om uiteindelijk op Fidels bord terecht te komen). Aan de andere kant van de aanlegsteiger ligt een dolfinarium dat de dagelijkse routine verlevendigt door de sprongen en de guitenstreken van de twee dolfinen die daar in gevangenschap leven.

Het noordelijke eiland is vrijwel verlaten: naast de lanceerinrichting voor grond-luchtraketten huisvest het alleen het gastenverblijf. Het is groter dan het huis van de gastheer en telt vier slaapkamers en een grote zitkamer. Er is een telefoonverbinding aangelegd tussen het huis van de gasten en dat van Fidel, die ongeveer 500 meter van elkaar liggen. Men verplaatst zich van het ene naar het andere met een van de twee Volkswagen Kevers met opvouwbaar dak van Cayo Piedra. Voor het vervoer van materieel en goederen wordt een jeep van Russische makelij gebruikt.

Het huis op het noordelijke eiland beschikt over een buitenzwembad van 25 meter lang, met zoet water, en een natuurlijke jacuzzi. Deze is in de rotsen uitgekapt en wordt met zeewater gevoed via een soort uitgehakt aquaduct waardoorheen het zoute water zich bij iedere nieuwe golf uitstort.

Zijn hele leven lang heeft Fidel herhaald dat hij geen vermogen had, behalve een bescheiden 'vissershutje' ergens aan de kust. Het is duidelijk dat dit vissershutje veranderd is in een luxueus

vakantiehuis dat grote materiële middelen vergt voor bewaking en onderhoud. Hier kunnen een stuk of twintig andere bezittingen aan toegevoegd worden, te beginnen bij Punto Cero, zijn uitgestrekte landgoed in Havana, vlak bij de diplomatenbuurt; La Caleta del Rosario, waarbij ook zijn privéjachthaven hoort, gelegen aan de Varkensbaai; La Deseada, een huisje midden in een moerasgebied in de provincie Pinar del Rio, waar Fidel iedere winter jaagt op eenden en waterwild, en niet te vergeten alle andere, uitsluitend voor zijn gebruik gereserveerde landgoederen in iedere administratieve provincie van Cuba.

Fidel Castro heeft ook laten doorschemeren, en soms ook beweerd, dat de Revolutie hem geen vrije tijd liet; dat hij het bourgeoisbegrip 'vakantie' niet kende en zelfs minachtte. Dit is een leugen. Van 1977 tot 1994 heb ik hem vele honderden keren vergezeld naar het paradijsje op Cayo Piedra. En ik heb deelgenomen aan evenzovele hengeltochten en onderwaterjachten.

In het zomerseizoen, tussen juni en september, gaan Fidel en Dalia ieder weekend naar Cayo Piedra. In het regenseizoen geeft Fidel de voorkeur aan La Deseada. In augustus installeren de Castro's zich een maand lang op hun droomeiland. Als de 'Commandant van de Revolutie' op het eiland is en hij naar Havana moet komen vanwege zijn werk of omdat er een belangrijke buitenlandse gast is, is dat geen enkel probleem: hij stapt dan aan boord van de helikopter die steeds op Cayo Piedra gestationeerd is. En indien nodig maakt hij de heen- en terugreis op dezelfde dag!

Het is opvallend dat vóór mij niemand het bestaan van Cayo Piedra onthuld heeft of de plek beschreven heeft. Behalve de satellietbeelden van Google Earth (waarop Fidels huis, het gastenverblijf, de vaargeul en de brug tussen beide eilanden heel duidelijk te zien zijn) is er geen foto te vinden van dit miljardairsparadijs. Sommigen zullen zich misschien afvragen waarom ik die plek niet zelf gefotografeerd heb. Het antwoord daarop is heel

eenvoudig: een luitenant-kolonel die belast is met de bescherming van een belangrijke persoonlijkheid loopt niet rond met een fototoestel over zijn schouder, maar met een automatisch pistool aan zijn koppelriem. Overigens is Fidels officiële foto-graaf, Pablo Caballero, de enige die toestemming heeft Cayo Piedra op de gevoelige plaat vast te leggen. Uiteraard is hij echter vooral bezig met het vereeuwigen van de werkzaamheden van el Comandante en niet met de landschappen om hem heen. Daarom heeft – voor zover ik weet – nog niemand foto's gepubliceerd van Cayo Piedra of de *Aquarama II*.

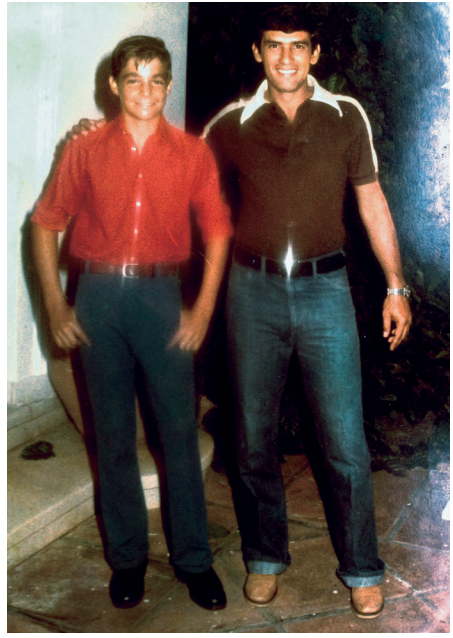
* * *

In Cuba is het privéleven van de Comandante het best bewaarde geheim van de Revolutie. Fidel Castro heeft er steeds voor gezorgd informatie over zijn familie verborgen te houden. Zodoende is er sinds zes decennia vrijwel niets bekend over zijn zeven broers en zussen. Deze scherpe scheiding tussen zijn openbare leven en zijn privébestaan is een erfenis uit de tijd dat hij in clandestiniteit leefde en heeft een onvoorstelbare omvang aangenomen.

Zo zijn de broers en zussen nooit uitgenodigd op Cayo Piedra en ze hebben er ook nooit verbleven. Wel zou het kunnen dat Raúl, die het dichtst bij Fidel staat, er in Fidels afwezigheid geweest is. Maar persoonlijk ben ik hem daar nooit tegengekomen. Afgezien van de meest nabije familie, dat wil zeggen Dalia en de vijf kinderen die ze met Fidel Castro gekregen heeft, zijn er maar heel weinig mensen die zich erop kunnen beroemen het geheimzinnige eiland met eigen ogen gezien te hebben. Fidelito, het oudste kind van Fidel uit een eerste huwelijk, is er minder dan vijf keer geweest. En Alina, zijn enige dochter uit een buitenechtelijke relatie, die tegenwoordig in Miami in Florida woont, heeft er nooit een voet aan wal gezet...

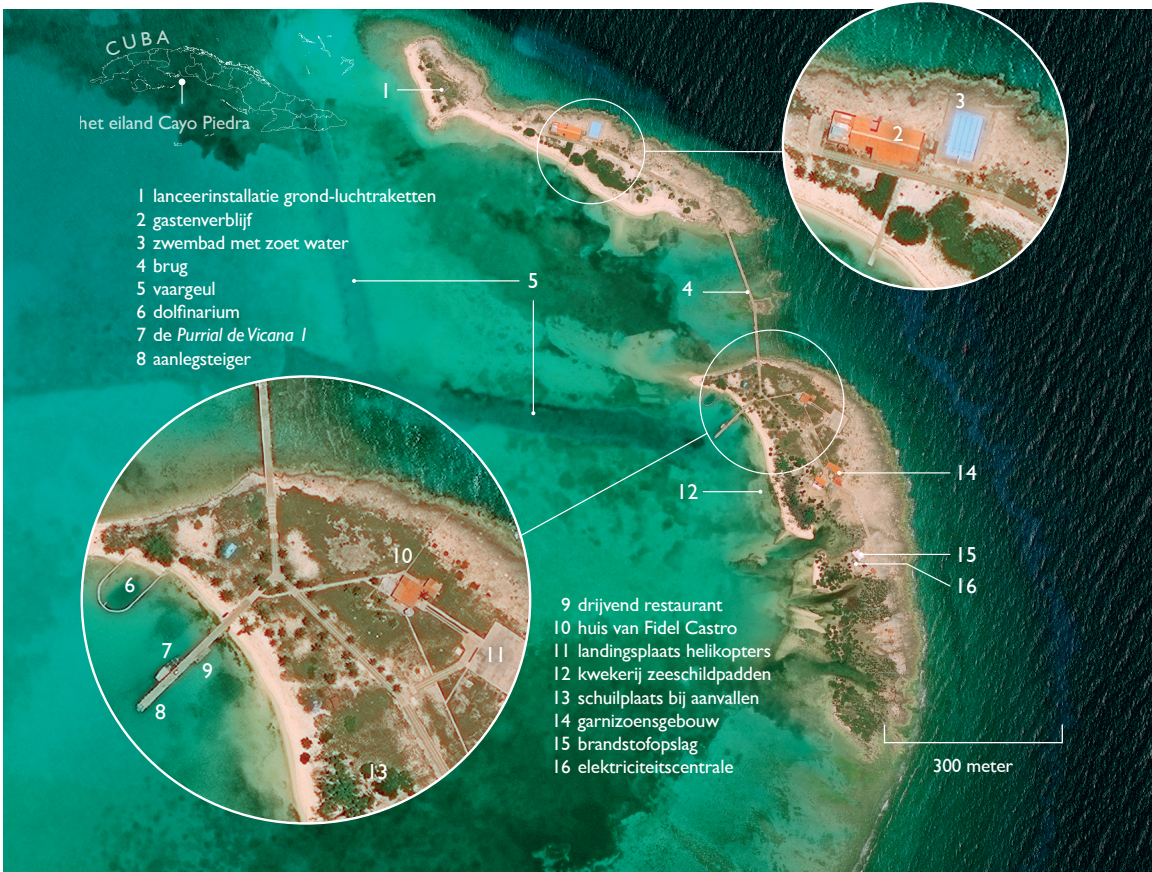

Mijn kerstcadeaus,
januari 1956:
een cowboypak...
en mijn eerste
pistool!

Vijftiende
verjaardag van
Antonio in 1986.
Hij stond erop me
uit te nodigen bij
zijn ouders, Fidel
en Dalia.

Het eiland Cayo Piedra was een staatsgeheim tot de publicatie van dit boek; het is volkomen onbekend bij de Cubanen. Fidel Castro bezit dit privéparadijs ten zuiden van de Varkensbaai ($21^{\circ}57'53''\text{N} - 81^{\circ}07'04''\text{W}$) sinds 1961. Ik ben er honderden keren geweest.

Ooit beweerde Fidel Castro van net zo'n mager salaris als zijn vele volgelingen te leven. Maar in dit onthullende en unieke boek laat voormalig lijfwacht Juan Reinaldo Sánchez onder andere zien dat de Cubaanse leider verre van sober leefde.

Bijna twintig jaar had Sánchez de taak Cuba's *Líder máximo* te beschermen en een verslag bij te houden van zijn gangen. Zo was de lijfwacht getuige van zijn werkelijke manier van leven. Fidel Castro leefde als een vorst met onder andere een luxe plezierjacht, twintig villa's, waarvan een op een privé-eiland, en minnaressen bij wie hij ten minste negen kinderen verwekte. Zijn obsessie met zijn gezondheid en veiligheid leidde tot een compleet drijvend ziekenhuis, twee meereizende bloeddonoren en een hele schare aan lijfwachten, waardoor wel 638 moordpogingen werden verijdeld.

Castro blijkt een charismatische, intelligente leider, maar ook een manipulatieve en egocentrische man die regelmatig enorme woedeuitbarstingen had. **Het verborgen leven van Fidel Castro** geeft een geheel nieuwe kijk op Cuba's grote man: briljant militair leider in Nicaragua en Angola, paranoïde autocraat in eigen land, meesterspion zonder weerga, machiavellistisch vorst en medeplichtige aan drugssmokkel.

KOSMOS

NUR 681
Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen